

סקר צעירים בנושא הצבעה ראשונה בבחירות – לקראת הבחירות לכנסת ה-26

ד"ר תמי הופמן ומיטל ברון

במאי 2026 ערכה התוכנית למדיניות חינוך לדמוקרטיה במכון הישראלי לדמוקרטיה, בסיוע מתודולוגי של מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות, סקר בנושא מאפייני הזכאים להצביע בפעם הראשונה בבחירות לכנסת ה-26, הצפויות להיערך באוקטובר 2026. אוכלוסיית היעד הייתה צעירים וצעירות, בני ובנות 18–22 מכל רחבי הארץ, שההצבעה בבחירות הקרובות היא הצבעתם הראשונה.

הסקר במדגם היהודים נערך באינטרנט וכלל 422 משיבים ומשיבות. עבודת השדה בוצעה על ידי חברת "איי פאנל". בקרב היהודים בוצע שקלול גם לפי הגדרה דתית: 35% חילונים, 19.5% חרדים, 18% דתיים, 16% מסורתיים לא-דתיים ו-11.5% מסורתיים דתיים. הסקר במדגם הערבים נערך באינטרנט ובטלפון וכלל 154 משיבים ומשיבות. עבודת השדה בוצעה על ידי מכון המחקר "אפקאר". טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם $\pm 4.08\%$ ברמת ביטחון של 95%.

את תוצאות הסקר נציג לפי שלושה נושאים מרכזיים:

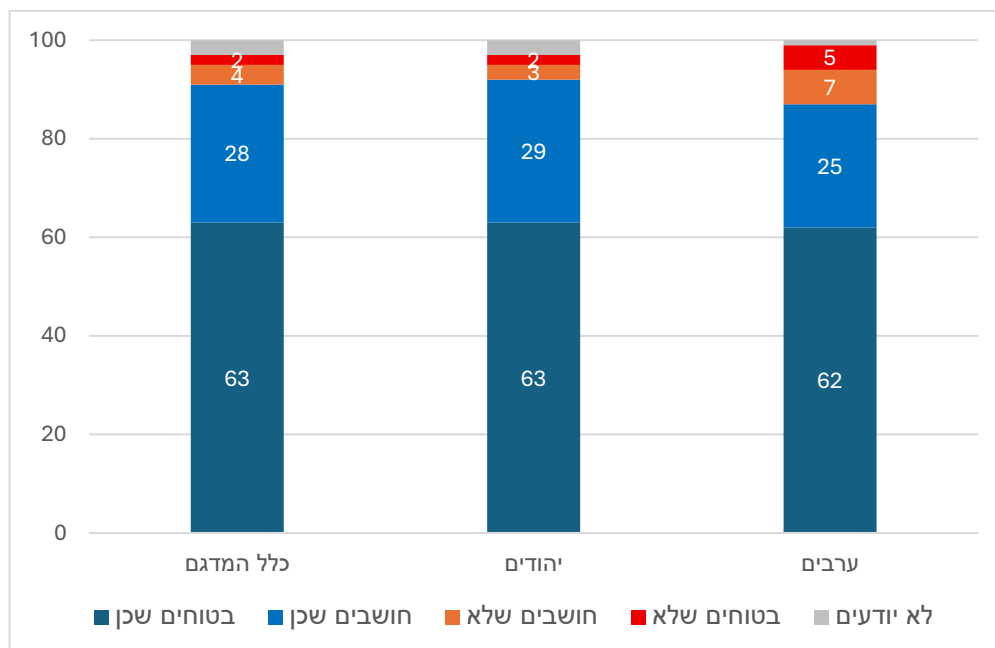
- תפיסות ועמדות המשיבים ביחס לפעולת ההצבעה ולבחירות
- מקורות ההשפעה ועיצובה של האוריינות הפוליטית של המשיבים
- עמדות בנוגע למצבה של הדמוקרטיה בישראל

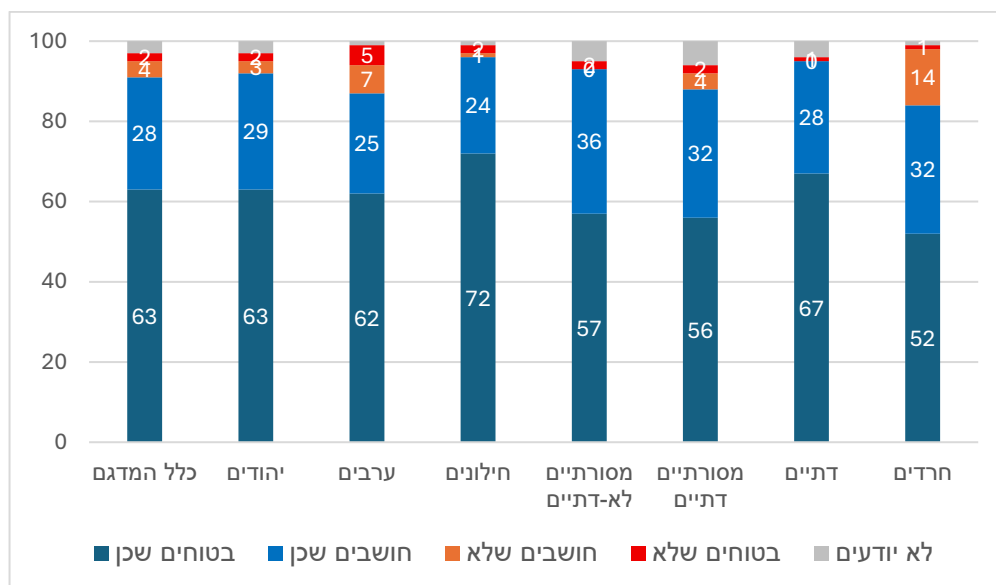
א. תפיסות ועמדות המשיבים ביחס לפעולת ההצבעה ולבחירות

1. האם את/ה מתכוון/ת להצביע בבחירות הקרובות לכנסת?

תרשים 1.1 – האם את/ה מתכוון/ת להצביע בבחירות הקרובות לכנסת? (%)

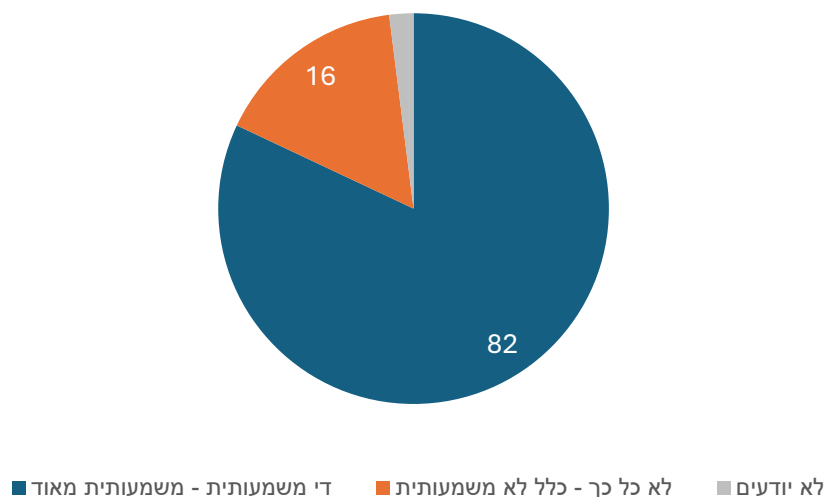
תרשים 1.2 – האם את/ה מתכוון/ת להצביע בבחירות הקרובות לכנסת? (% , יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)

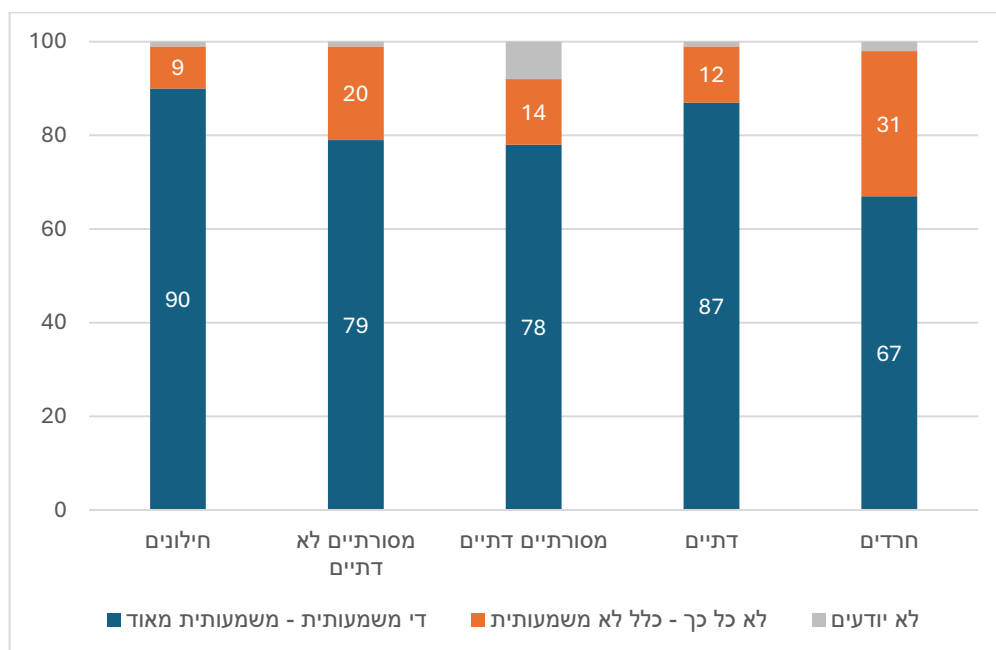
בכל הקבוצות ניתן לראות רוב ברור של צעירים וצעירות שחושבים עד בטוחים שיצביעו בבחירות (בין 80%-ל-95% בכל קבוצות המשיבים). עם זאת, ההבדלים העיקריים בין הקבוצות הם בשאלה עד כמה הם בטוחים בכך. במדגם היהודים – המשיבים החילונים "בטוחים שכן" במידה הנחרצת ביותר (כ-72%) (תרשים 1.1). ראוי לציין שבקרב הערבים 87% מתכוונים להצביע. נתון זה, אף שהוא מתמקד באוכלוסיית הצעירים בלבד, יכול להעיד על המשך מגמת העלייה בשיעור ההשתתפות של המצביעים הערבים בבחירות לכנסת. שיעור זה עמד על כ-53.2% בבחירות לכנסת ה-25, והיה בשפל היסטורי של 44.6% בבחירות שנערכו ב-2021 (רודניצקי, 2022).

2. עד כמה העובדה שתוכל/י להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך?

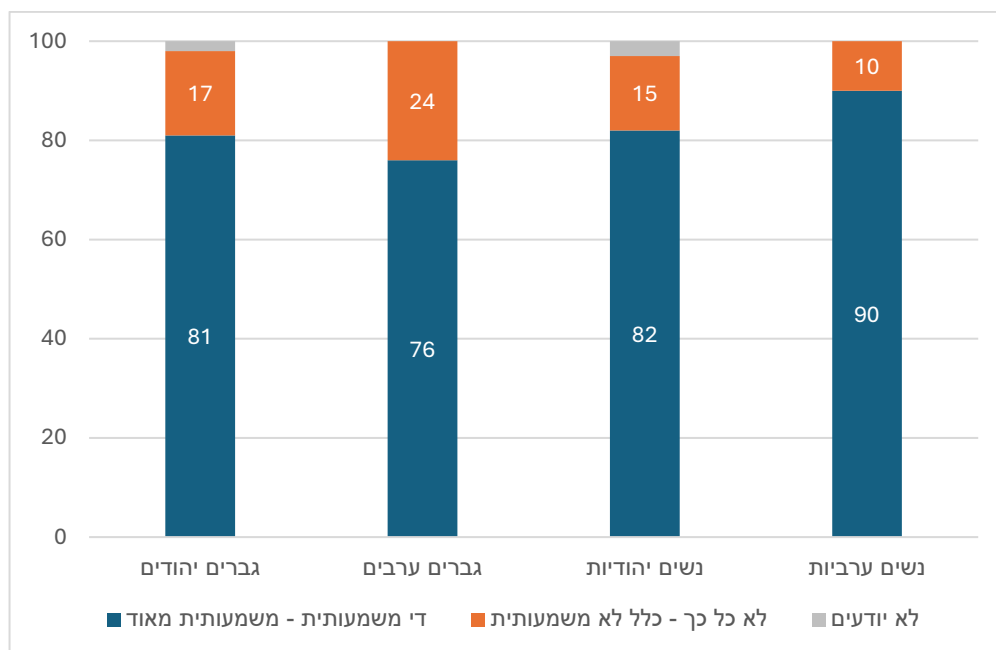
תרשים 2.1 – עד כמה העובדה שתוכל/י להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך? (% , כלל המדגם)

תרשים 2.2 – עד כמה העובדה שתוכל/י להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך? (%), יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים

תרשים 2.3 – עד כמה העובדה שתוכל/י להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך? (%), לפי מגדר ולפי מגזר

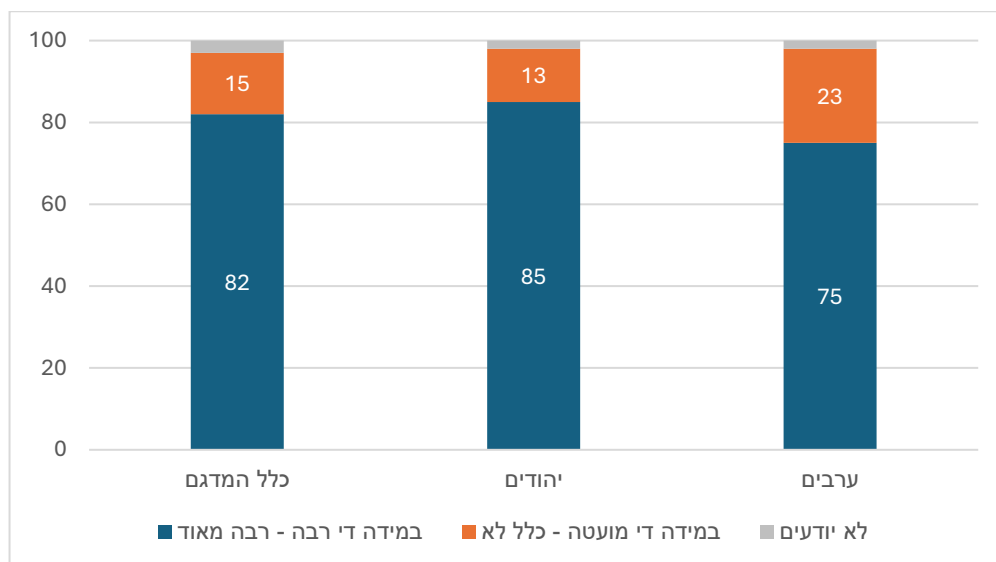
רוב מובהק של הצעירים, יהודים וערבים כאחד, מייחסים לאפשרות להצביע בבחירות בעתיד הקרוב משמעות רבה מאוד (תרשים 1.1). בקרב המשיבים היהודים, השיעורים הגבוהים ביותר נמצאו בקרב חילונים (90%) ודתיים (87%), ואילו בקרב חרדים שיעור זה נמוך יותר ועומד על 67% (תרשים 2.2).

בפילוח המגדרי בשאלה זו (תרשים 2.3), בקרב יהודים וערבים, נמצא פער ניכר – 90% מהמשיבות הערביות ראו באפשרות ההצבעה עובדה די משמעותית ומשמעותית מאוד, ולאחריהן 82% מהמשיבות היהודיות, לעומת 76% מהגברים הערבים, ו-81% מהגברים

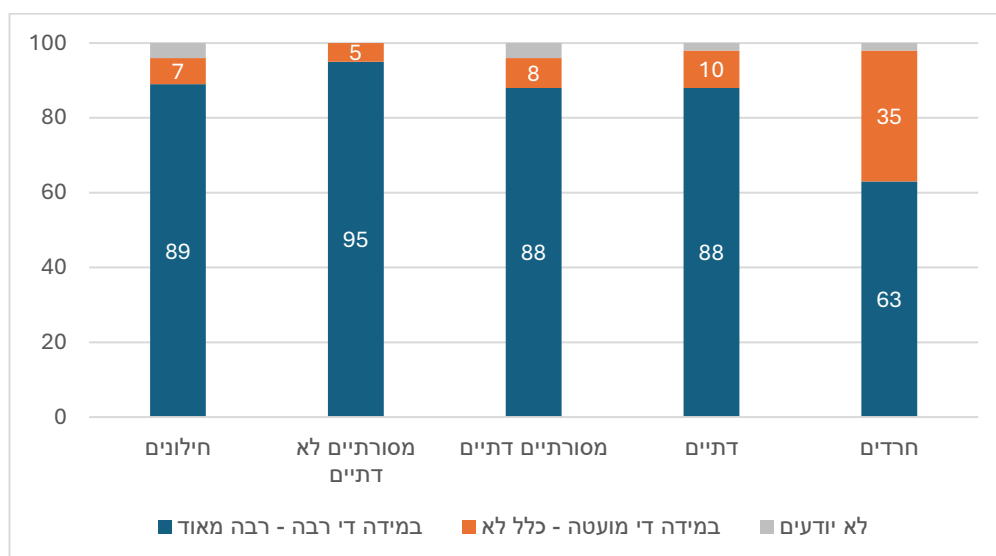
היהודים (תרשים 2.3). הייצוג הנמוך של נשים בכנסת ובשלטון המקומי בכלל, ובעיקר של נשים ערביות (טהון אשכנזי, 2026), היה יכול להוביל להפחתת האמון ולייאוש מהאפשרות לשנות את המציאות, אך הנתונים מלמדים על מגמה הפוכה דווקא – על רצון להשפיע ולהשתתף בתהליכי קבלת ההחלטות. עבור נשים ערביות ההצבעה בבחירות עשויה להיות לא רק כפעולה אזרחית אלא גם כביטוי של קול אישי, של נראות ציבורית ושל הכרה חברתית. אפשר לפרש זאת גם דרך המשמעות הניתנת לזכות הבחירה בקבוצות החוות לעיתים פער בין השוויון הפורמלי המעוגן בחוק לבין תחושת השוויון בפועל, ובמקרה הזה, אי-השוויון המגדרי בחברה הערבית. זאת ועוד, התגברות השיח על מנהיגות נשים ועל השתלבות רבה יותר של נשים צעירות בהשכלה הגבוהה מעודדת אותן לראות בהשתתפות פוליטית אמצעי לשינוי חברתי המעניקה להן משמעות אזרחית ואישית בהיותן נשים (חוג'יראת, 2025, 2026; פילר וסאלם, 2024).

3. באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה?

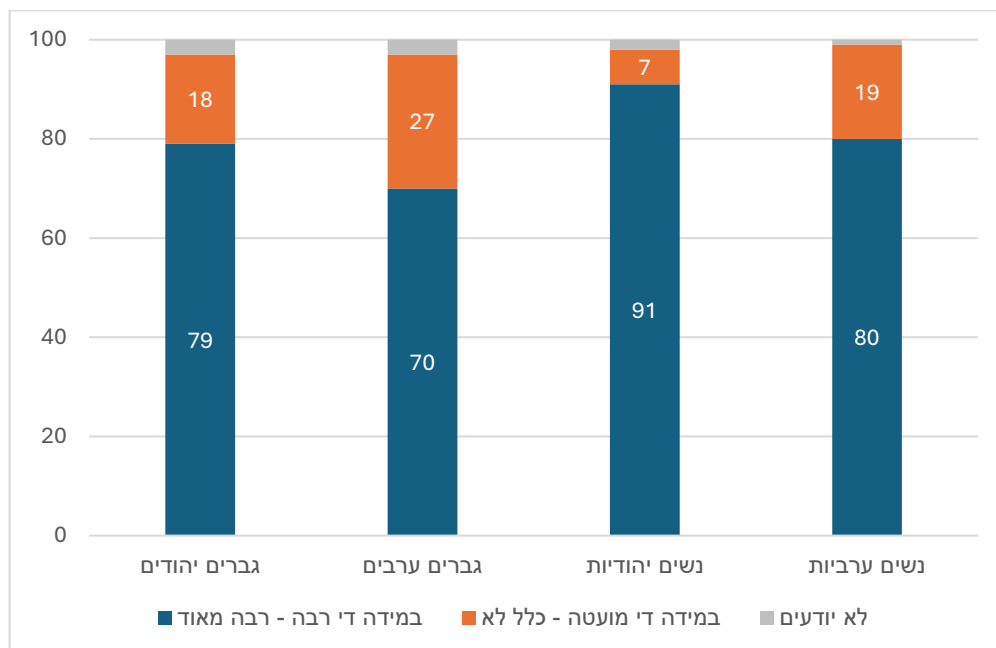
תרשים 3.1 – באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה? (% כלל המדגם, יהודים וערבים)

תרשים 3.2 – באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה? (% יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)

תרשים 3.3 – באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה? (% לפי מגדר ומגזר)

רוב המשיבים בכלל המדגם חושבים שההצבעה של ציבור האזרחים בבחירות לכנסת אכן יכולה להשפיע על המציאות במדינה (82% מכלל הצעירים שהשיבו, תרשים 3.1). אולם, בין קבוצות דתיות בחברה היהודית יש הבדלים ניכרים. 95% מהמסורתיים הלא-דתיים חושבים שההצבעה בבחירות יש פוטנציאל להשפיע על המציאות במדינה במידה די רבה עד רבה מאוד. גם דתיים ומסורתיים דתיים חושבים כך במידה רבה עד רבה מאוד (כדאי לציין שבקבוצות אלו לא היו משיבים שהשיבו "כלל לא", קרי, גם אם הם חושבים שההשפעה היא מינורית, הם בכל זאת חושבים שיש להצבעה בבחירות השפעה מסוימת). יוצאת דופן במענה לשאלה זו היא הקבוצה החרדית – כ-63% חושבים שההצבעה בבחירות יכולה להיות השפעה על המציאות במדינה, לעומת 35% הסבורים שאין לה השפעה – שיעור גבוה יחסית (תרשים 3.2). הסבר לפער זה יכול להיות קשור להיבדלותה של החברה החרדית מהפוליטיקה הארצית ולהתרכזות שלה בתהליכים פנימיים. ייתכן שהיעדר ההסדרה של נושא הגיוס ושל מעמד לומדי התורה מוביל לתחושה שהאפשרות לשינוי מוגבלת.

הפילוח המגדרי (תרשים 3.3) מעלה תמונה זהה לתמונה העולה מהפילוחים הקודמים ומחזק את הפרשנות שניתנה לממצאים אלו. ניכר כי נשים (יהודיות וערביות) רואות בהצבעה בבחירות פעולה שיש לה פוטנציאל להשפיע במידה די רבה עד רבה מאוד על המציאות בישראל – יותר מגברים (91% נשים יהודיות ו-80% נשים ערביות, לעומת 79% גברים יהודים ו-70% גברים ערבים). מעניינת גם העובדה שבחברה היהודית נשים צעירות חושבות שההצבעה יכולה להשפיע על המציאות במדינה הרבה יותר מגברים צעירים (91% מהצעירות היהודיות חושבות כך במידה די-רבה עד רבה מאוד, לעומת 79% מהצעירים היהודים). ממצא זה מעניין לנוכח תת-היצוג של נשים בכנסת הנוכחית, ה-25 (בשיעור דומה לקודמותיה) – 74% חברי כנסת ו-26% חברות כנסת.¹ ייצוג נמוך בהשוואה לדמוקרטיאות אחרות (טהון אשכנזי, 2026; קניג, 2026).

¹ חלקן של הנשים באוכלוסייה בישראל הוא כמעט 51%.

4. כיצד מסבירים הצעירים את התפיסה שלהם ביחס לחשיבות הבחירות?

כדי להבין כיצד צעירים וצעירות תופסים את משמעות ההצבעה בבחירות הוצגו בסקר שתי שאלות פתוחות שעסקו בחשיבות הבחירות ובמניעים להשתתפות פוליטית: "כשאת/ה חושבת/ת על הצבעה בבחירות, מה הסיבה המרכזית שגורמת לך להצביע או לא להצביע?" ו"בעיניך, למה בחירות חשובות (או לא חשובות)?".

ניתוח התשובות מלמד כי צעירים, יהודים וערבים כאחד, רואים בבחירות כלי להשפעה על המציאות. אולם, הצעירים היהודים מדגישים בעיקר את ערכי הדמוקרטיה והאחריות האזרחית ואת עקרון שלטון העם, ואילו הצעירים הערבים מדגישים את חשיבות הייצוג הפוליטי, השמעת הקול הקבוצתי וקידום השינוי החברתי.

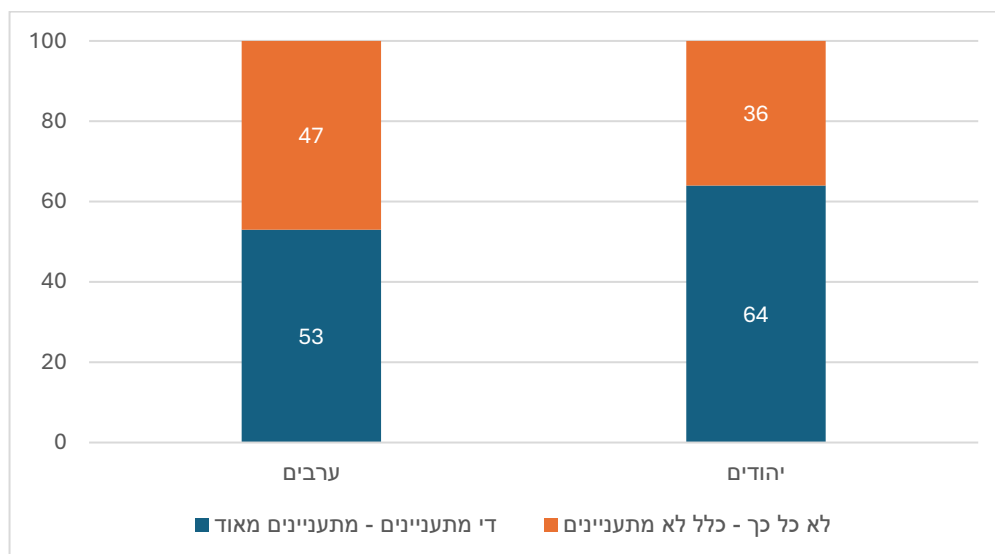
בקרב המשיבים היהודים בלטה התשובה שהדגישה את עצם קיום הבחירות, ואת היותן מרכיב יסוד של המשטר הדמוקרטי ואמצעי למימוש עקרון שלטון העם. רבים תיארו את הבחירות כ"בסיס הדמוקרטיה" והדגישו את חשיבותן לייצוג הציבור ולהחלפת שלטון. גם בקרב המשיבים הערבים הבחירות הן חלק מן המנגנון הדמוקרטי, אולם הדגש הושם בעיקר על מימוש זכויות אזרחיות ופוליטיות ועל האפשרות להשמיע עמדה ולהשתתף בתהליך קבלת ההחלטות. תמה מרכזית נוספת שעלתה בשתי הקבוצות היא שהבחירות הן כלי להשפעה על המציאות. צעירים יהודים רואים בהצבעה דרך מרכזית להשפיע על מדיניות המדינה ועל עתידה, ואילו צעירים ערבים קושרים אותה בעיקר לאפשרות לחולל שינוי חברתי ולשפר את המציאות בחברה הערבית.

לצד זאת, בשתי הקבוצות עלו גם ספקות ביחס ליכולתן של הבחירות לחולל שינוי. הספקות דומים ומכוונים לממסד הפוליטי: בקרב יהודים הספק התבטא בעיקר במשבר אמון במערכת הפוליטית ובתחושה כי "הכול אותו דבר". בקרב ערבים הוא נקשר בעיקר לתחושת חוסר השפעה וחוסר ייצוג, כפי שמשקף באמירות כגון "הקול שלנו לא מגיע" ו"אין שינוי". הבדל בולט נוסף נוגע למשמעות הייצוג הפוליטי. בקרב יהודים הייצוג נתפס בעיקר כחלק מתפקודה התקין של הדמוקרטיה. לעומת זאת, בקרב ערבים הייצוג מתקשר ליכולת של הצעירים הערבים להשמיע את קולם באופן שיהיה בעל ערך לחיי היום-יום שלהם.

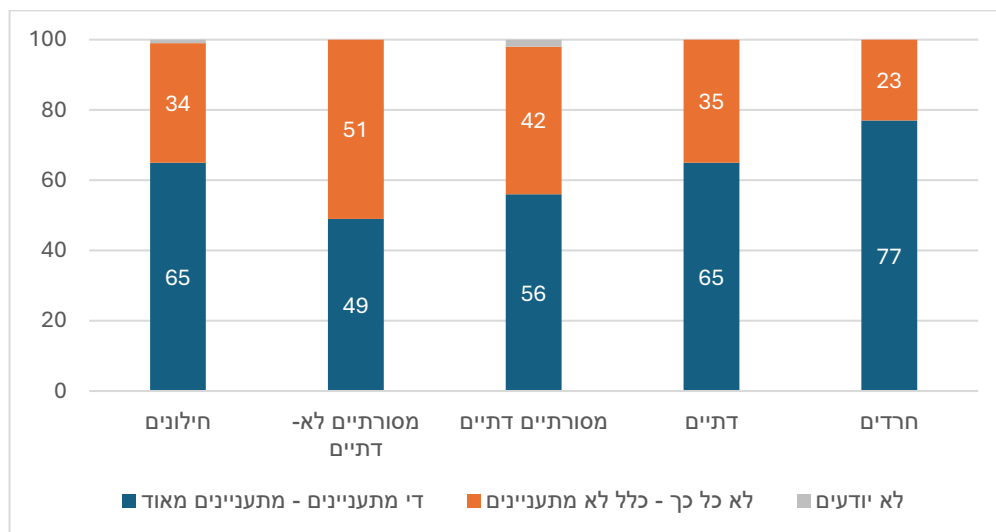
ב. עיצובה של אוריינות פוליטית של צעירים וצעירות בדרכם אל הקלפי

5. עד כמה את/ה מתעניין או לא מתעניין בפוליטיקה?

תרשים 5.1 – עד כמה את/ה מתעניין או לא מתעניין בפוליטיקה? (% , יהודים וערבים)

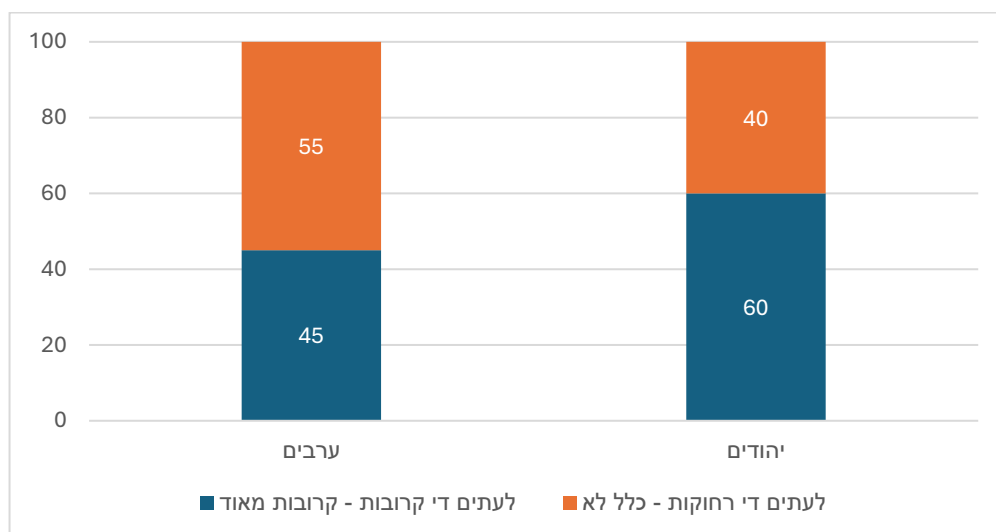
תרשים 5.2 – עד כמה את/ה מתעניין או לא מתעניין בפוליטיקה? (% , יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)

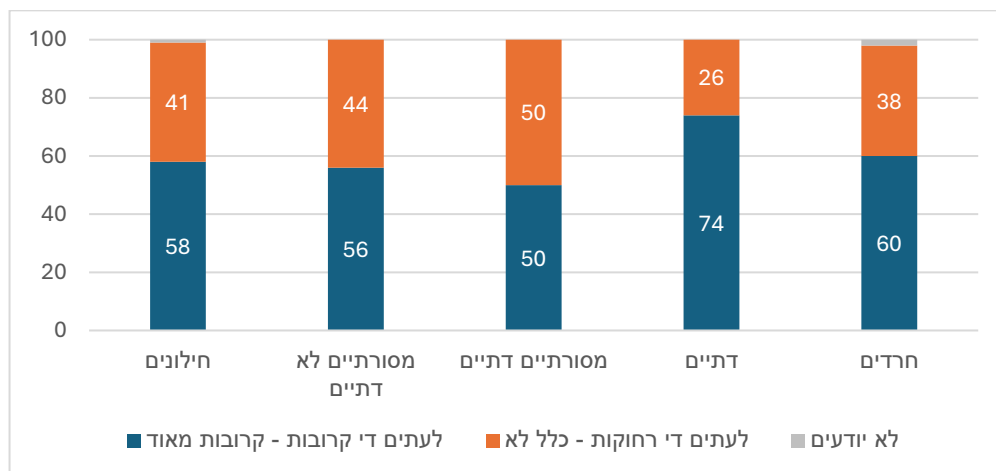
אוריינות פוליטית מתחילה במידת העניין של האדם עצמו. 62% מכלל המדגם הגדירו את עצמם "די מתעניינים" ו"מאוד מתעניינים" בפוליטיקה (תרשים 5.1). בפילוח של החברה היהודית עלה כי 77% מהצעירים החרדים השיבו שהם מתעניינים בפוליטיקה. זהו השיעור הגבוה ביותר בקרב המשיבים היהודים והערבים (65% ומטה בקרב שאר הקבוצות). ממצא זה עצמו מעלה שאלה בדבר הפער שבין ההתעניינות הרבה של הצעירים החרדים בפוליטיקה לבין השיעור הנמוך יחסית של המשיבים בקבוצה זו הסוברים שלהצבעה בבחירות יש השפעה על המציאות (ראו תרשים 3.2). הסבר אפשרי לכך טמון בוויכוח הציבורי והפוליטי סביב חוק הגיוס, שהפך בשנים האחרונות לסוגיה בעלת השלכות ישירות על הציבור החרדי (רביצקי טור-פז, 2026). צעירים חרדים רבים חשופים לדיונים על חוק הגיוס, סנקציות כלכליות ושלילת הטבות, ולכן עוקבים מקרוב אחר ההתפתחויות הפוליטיות בנושא (רביצקי טור-פז, מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות, 2025). חשיפה זו עשויה לתרום לרמת עניין גבוהה יותר בפוליטיקה בהשוואה לקבוצות אחרות, שעבורן הסוגיה אינה בעלת השפעה אישית ומיידית באותה מידה.

6. באיזו תדירות מדברים על פוליטיקה במשפחה שלך?

תרשים 6.1 – באיזו תדירות מדברים על פוליטיקה במשפחה שלך? (% , יהודים וערבים)

תרשים 6.2 – באיזו תדירות מדברים על פוליטיקה במשפחה שלך? (% , יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)

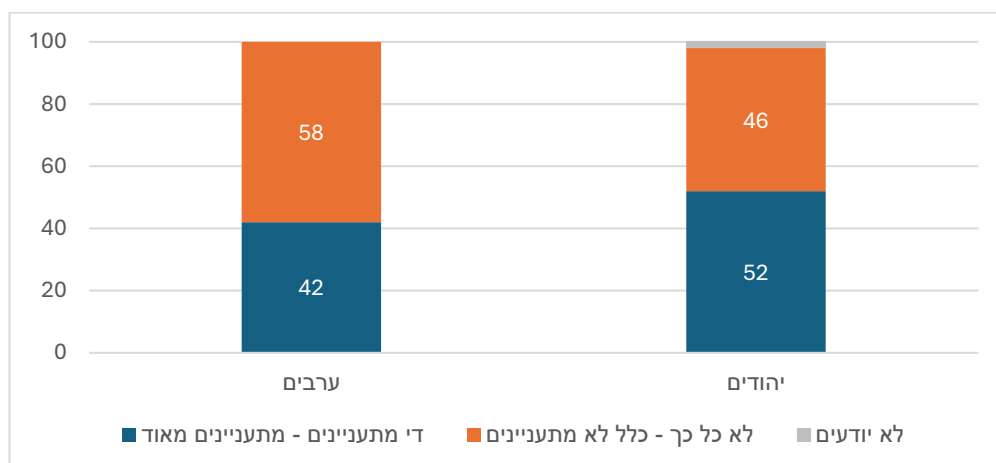

טיפולוחה של אוריינות פוליטית קשורה גם לסוכני החברות שהאדם פוגש לאורך הדרך. המשפחה היא כמובן מרחב משמעותי ומעצב בתהליכים אלו. בשאלה זו ביקשנו לראות עד כמה המשיבים חשופים לשיח על נושאים פוליטיים במסגרת המשפחה. התשובות בכלל המדגם מראות כי כמעט 60% משוחחים על פוליטיקה במשפחה לעיתים קרובות (תרשים 6.1). בקרב יהודים בלבד, כ-60% משוחחים על פוליטיקה במשפחה בתדירות רבה יחסית (לעיתים קרובות מאוד, ולעיתים די קרובות). בקרב הערבים הנתון נמוך יותר ומגיע ל-45% בלבד.

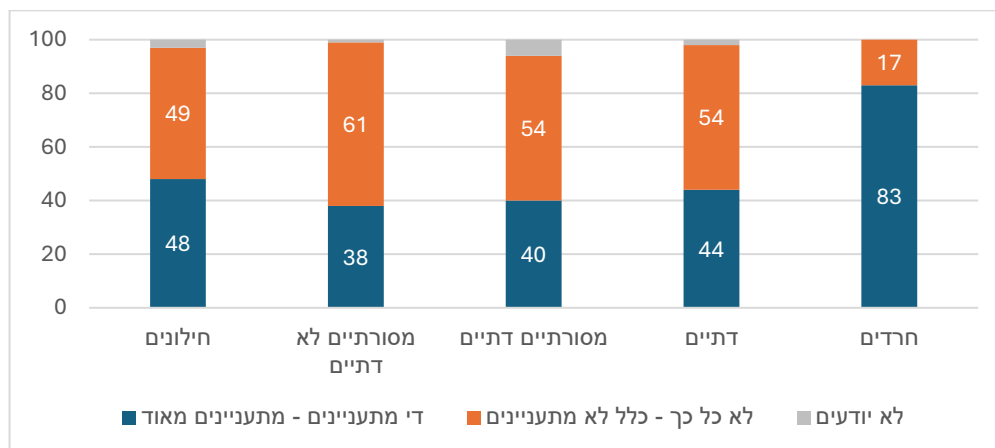
שכיחות השיח הפוליטי במשפחה מתקשר בממצאים אלו גם להיבטים של השתייכות לקבוצה דתית, כפי שניתן לראות בתרשים 6.2. בפילוח של החברה היהודית על פי מיקום על הרצף החילוני-חרדי ניכרת שונות רבה בין הקבוצות. למשל, השיעור הגבוה ביותר של מי שהשיח על פוליטיקה במשפחתם תכוף (לעיתים קרובות מאוד, ולעיתים די קרובות) נמצא בקרב המשיבים הדתיים, כ-74%, ולאחריהם המשיבים החרדים – 60%. בקרב המשיבים החילונים – 58% משוחחים על פוליטיקה לעיתים קרובות, ומתוך המשיבים המסורתיים-דתיים – רק 50% משוחחים על פוליטיקה לעיתים קרובות ו-50% כמעט שאינם משוחחים על פוליטיקה במשפחה או בכלל לא.

7. עד כמה החברים שלך מתעניינים או לא מתעניינים בפוליטיקה?

תרשים 7.1 – עד כמה החברים שלך מתעניינים או לא מתעניינים בפוליטיקה? (% , כלל המדגם, יהודים וערבים)

תרשים 7.2 – עד כמה החברים שלך מתעניינים או לא מתעניינים בפוליטיקה? (%), יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים

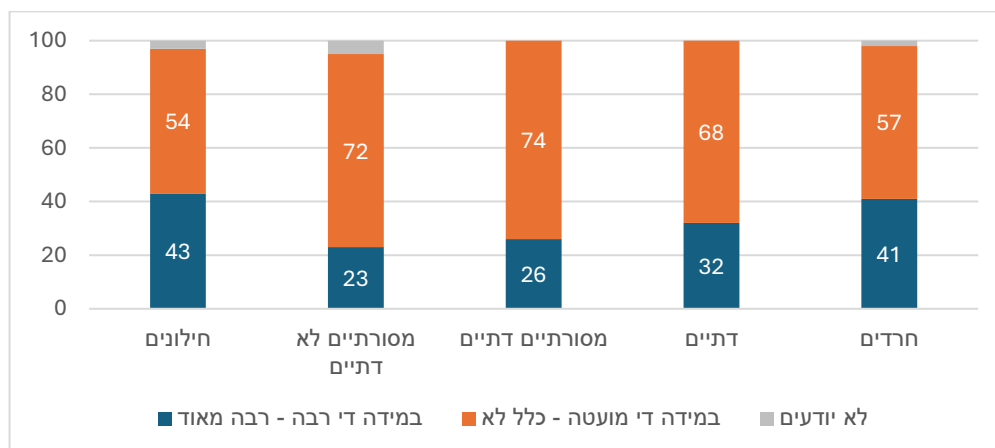

גם לקבוצת השווים יש תפקיד בעיצובה של אוריינות פוליטית. תחושת השייכות לקבוצת החברים והחברות והשיח המתקיים במסגרתה יכולים לתרום גם הם לעיצובה של אוריינות פוליטית ולחוויות של הזדהות עם רעיונות פוליטיים כאלה או אחרים. תרומה זו בולטת במיוחד במסגרות אידאולוגיות (תנועות נוער, למשל), ובמסגרות שהעיסוק בנושאים פוליטיים ואקטואליים הוא חלק בלתי נפרד מתהליכי ההשתתפות בהן (למשל מכינות קדם-צבאיות ו מכוני מנהיגות בשנות מעבר).

המשיבים היהודים נחלקו כמעט שווה בשווה בין מי ש"מתעניינים מאוד" ו"די מתעניינים", לבין מי ש"כלל לא מתעניינים" ו"לא כל כך מתעניינים". לעומת זאת, בקרב הערבים נמצא פער בין מתעניינים ללא מתעניינים. 58% מהמשיבים הערבים מדווחים כי החברים שלהם אינם מתעניינים כלל בפוליטיקה או לא כל כך מתעניינים (תרשים 7.1), לעומת 42% מתעניינים. גם בחלוקה על פי מיקום על הרצף חרדים-חילוניים בחברה היהודית נמצאו פגרים במידת ההתעניינות של קבוצת השווים בפוליטיקה. למשל, 83% מהמשיבים החרדים דיווחו על מידת עניין רבה בנושאים פוליטיים במסגרת קבוצת השווים. ממצא יכול להיות קשור לפוליטיקה הפנימית של החברה החרדית בעת הזאת, ובמיוחד בהקשרים של חוק הגיוס והשלכותיו על הצעירים החרדים בשכבת הגיל הזאת בדיוק.

8. באיזו מידה את/ה מחפש/ת תכנים פוליטיים ברשתות?

תרשים 8.1 – באיזו מידה את/ה מחפש/ת תכנים פוליטיים ברשתות החברתיות? (%), יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים

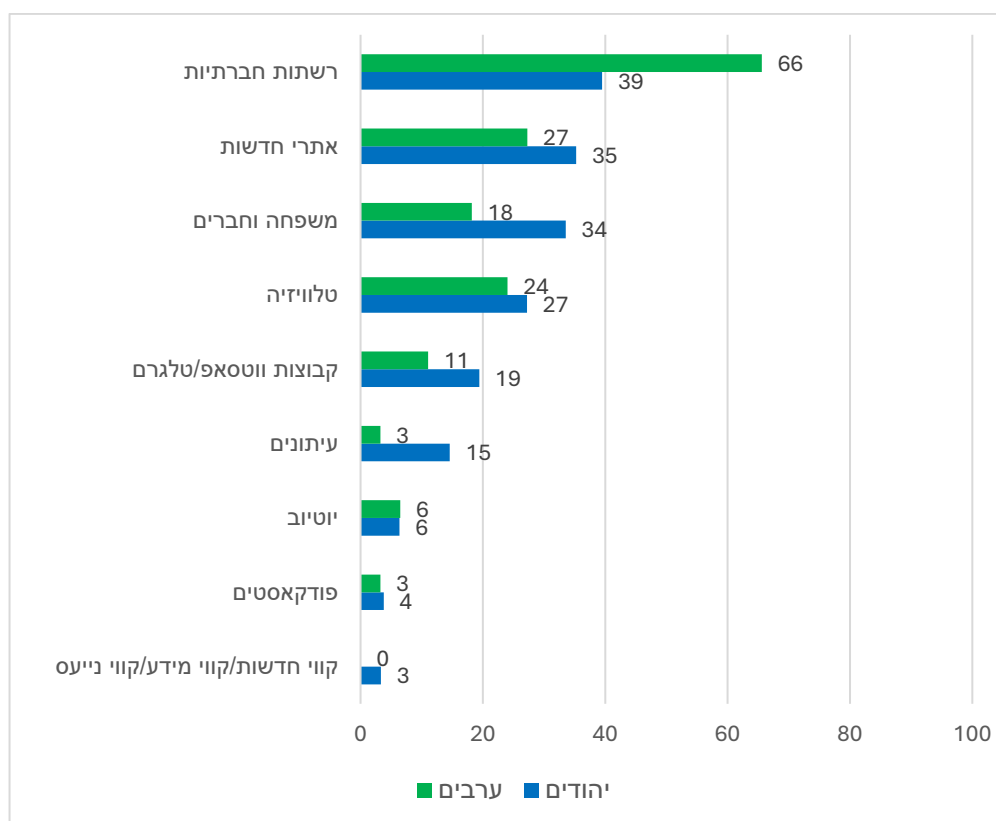

אוריינות פוליטית מתעצבת גם על בסיס ידע וחשיפה לרעיונות מגוונים. רוב המשיבים בכלל המדגם (יהודים וערבים) השיבו שאינם יוזמים חיפוש תכנים פוליטיים ברשתות החברתיות. ממצא זה מתאים לדפוסי קבלת מידע המאפיינים את עולם הרשתות החברתיות, ה"פיד" מציג את עצמו, כלומר תכנים למיניהם "מגיעים" אל האדם דרך גלילה, והאלגוריתם מקפיץ או דוחף ל"פיד" את מה שעולה מתוך היסטוריית השימוש והצפייה שלו בתכנים למיניהם. בכלל המדגם, יהודים וערבים, 64% אינם מחפשים באופן אקטיבי תכנים בנושאים פוליטיים.

בחברה היהודית, בקרב הצעירים החרדים והחילונים שיעור גבוה יחסית – מעל 40% – משתמשים באופן אקטיבי ברשתות לשם חיפוש תכנים פוליטיים (41% מהחרדים ו-43% מהחילונים, תרשים 8.1). בקרב חילונים, השימוש ברשתות לשם חיפוש תכנים פוליטיים משתלב בתרבות המעודדת ביטוי אישי, צריכת מידע מגוונת והשתתפות בשיח ציבורי. מגמה זו עשויה להיות קשורה גם למציאות הפוליטית בישראל בשנים האחרונות, שהתאפיינה בסבבי לחימה תכופים ובמחאה רחבת היקף סביב השינויים שהממשלה ביקשה לקדם במערכת המשפט וביחסי הכוח בין רשויות השלטון. אירועים אלו הפכו סוגיות פוליטיות לנוכחות במיוחד בחיי היום-יום והגבירו את הביקוש למידע פוליטי מעודכן באמצעות חיפוש ברשתות החברתיות, שהן הפלטפורמה הנגישה ביותר. לעומת זאת, בקרב חרדים הנתון עשוי להעיד על שינוי חברתי משמעותי יותר, שכן מדובר בחברה המסתייגת מהרשתות החברתיות ומהמרחב הדיגיטלי בכללותו, ואף מגבילה ככל יכולתה את הנגישות אליהם. לכן, שיעור גבוה יחסית של צעירים חרדים דווקא המחפשים תכנים פוליטיים ברשתות עשוי להצביע על פתיחות גוברת למקורות מידע מגוונים, ועל חשיפה רחבה יותר לשיח ציבורי ופוליטי מעבר למסגרות המסורתיות.

9. מהם שני המקורות העיקריים שמהם את/ה מקבל/ת מידע על פוליטיקה?

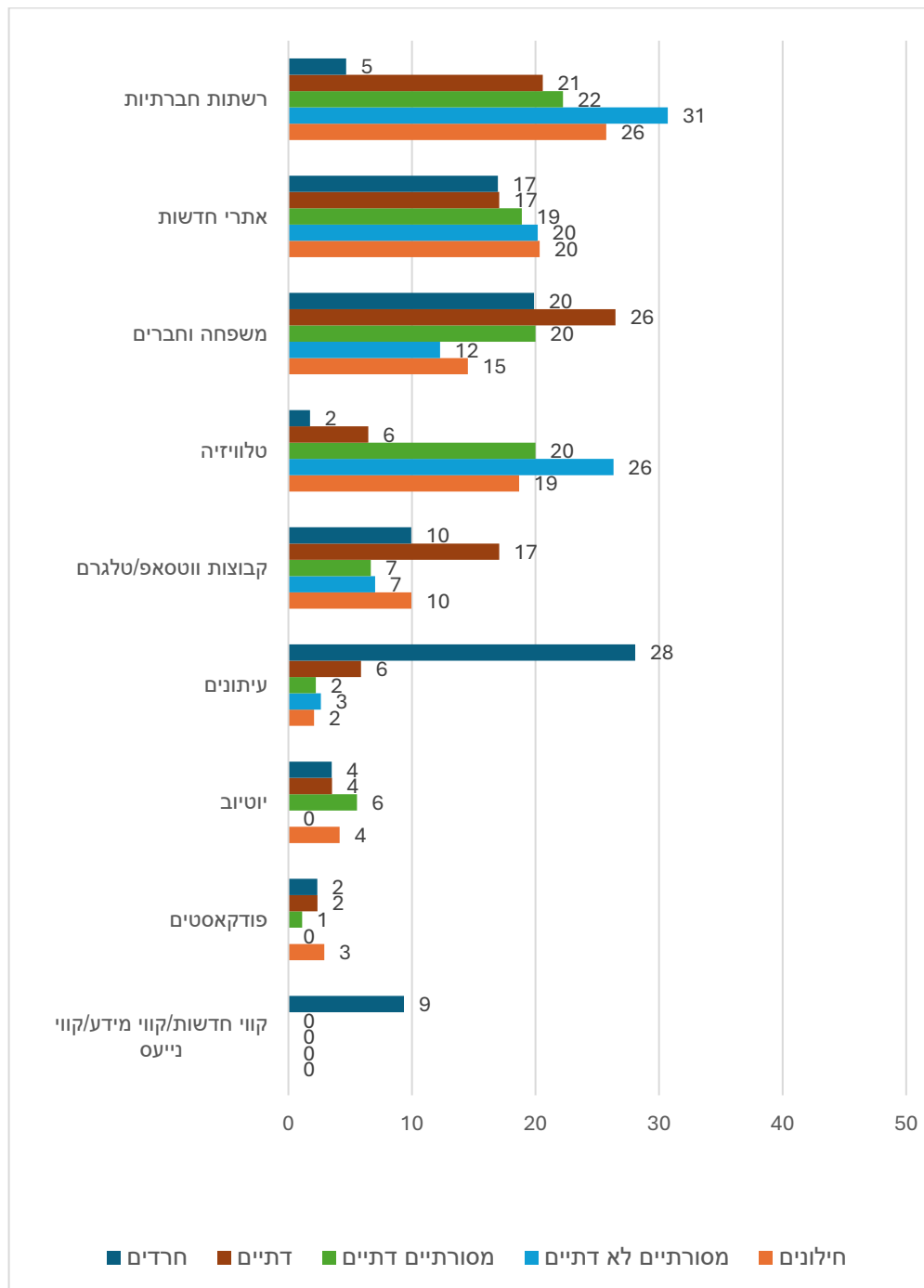
תרשים 9.1 – מהם שני המקורות העיקריים שמהם את/ה מקבל/ת מידע על פוליטיקה? (% ,יהודים וערבים)

* האפשרויות "אחר" (2%-0%) ו"לא מקבל מידע מאף מקור" (5%-0%) אינן מופיעות בתרשים.

**תרשים 9.2 – מהם שני המקורות העיקריים שמהם את/ה מקבל/ת מידע על פוליטיקה?
(%, יהודים, על פי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)**

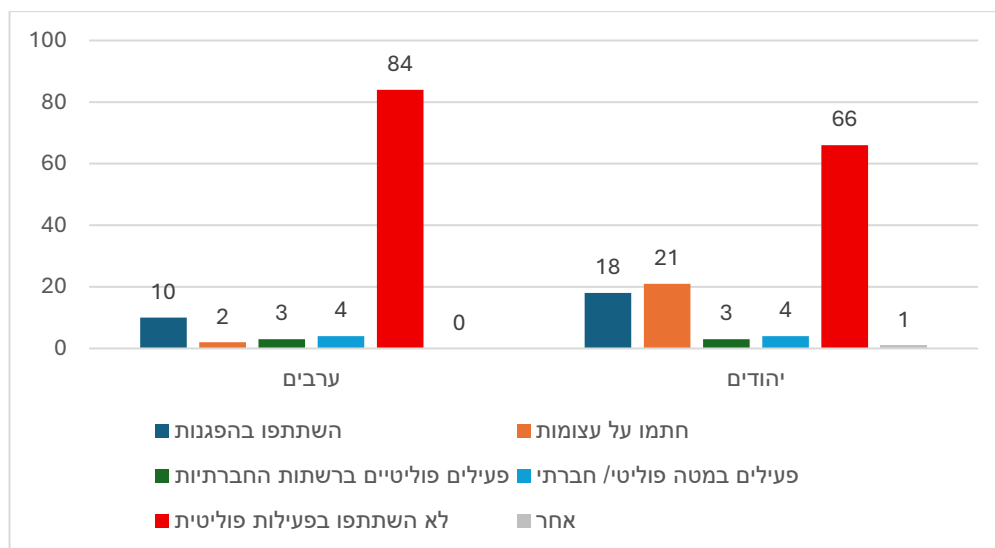
גם המחקר הזה, העוסק בהשתתפות פוליטית של צעירים וצעירות מדור ה-Z, מדגיש את העובדה שהמרחב הדיגיטלי הוא חלק בלתי נפרד מחיי היום-יום של צעירים וצעירות במגוון זירות, בין השאר, הוא מקור המידע הפוליטי העיקרי שלהם ודרכו הם מעצבים את עמדותיהם הפוליטיות. בכלל המדגם עולה כי המקור העיקרי של צעירים לקבלת מידע על פוליטיקה הוא הרשתות החברתיות, 39% מכלל המדגם (תרשים 9.1). אם מצרפים לכך גם את מי שהמקור המידע העיקרי שלהם הוא קבוצות ווטסאפ וטלגרם (19%), עולה כי עבור 58% מכלל המדגם המרחב הדיגיטלי של הרשתות הוא מקור המידע המרכזי שלהם. המקור השני הבולט בהיקפו בכלל המדגם הוא אתרי החדשות (תרשים 9.1). אתרים אלו גם הם חלק מהמרחב הדיגיטלי, וגם הם פועלים באמצעות מנגנוני הפעולה הקיימים

ברשתות, בקבוצות ועל פי נתוני המשתמשים. עם זאת, הרבה יותר משיבים ערבים דיווחו שהרשתות החברתיות הן מקור המידע העיקרי שלהם – 66%, בהשוואה ל-45% מהמשיבים היהודים (תרשים 9.1).

הפילוח של מקורות המידע בתוך החברה היהודית על פי המיקום על הרצף הדתי מציג פערים גדולים בין הקבוצות. למשל, שני מקורות המידע המרכזיים של המשיבים הדתיים הם משפחה וחברים (26%) ורשתות חברתיות (21%). ממצא זה מתאים למקום המרכזי של השיח על פוליטיקה במשפחה, שהיה הגבוה ביותר בקרב המשיבים היהודים הדתיים (ראו תרשים 5.2). 28% מהמשיבים החרדים דיווחו שעיתונים הם מקור המידע המרכזי שלהם – נתון המשקף את המגבלות על השימוש באינטרנט ובטלפונים חכמים בחברה החרדית, ולכן יש בה דגש רב יותר על משפחה וחברים (20%), על עיתונות ועל אתרי חדשות לסוגיהם (תרשים 9.2).

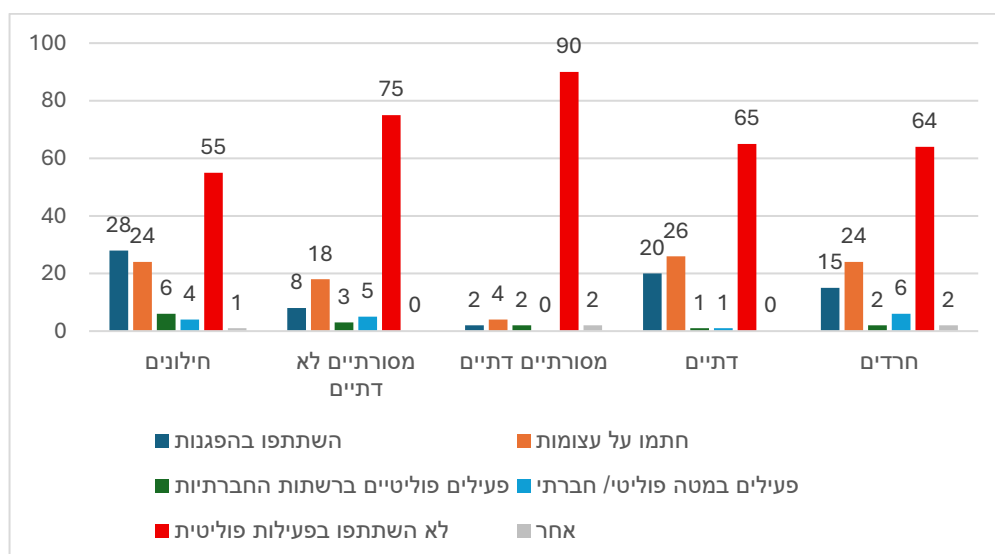
10. האם השתתפת עד היום בפעילות פוליטית כלשהי? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

תרשים 10.1 – האם השתתפת עד היום בפעילות פוליטית כלשהי? (% , יהודים וערבים)

*בשאלה זו היה אפשר לבחור יותר מתשובה אחת, ולכן סך כול התשובות הוא יותר מ-100%.

תרשים 10.2 – האם השתתפת עד היום בפעילות פוליטית כלשהי? (% , יהודים, על פי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)

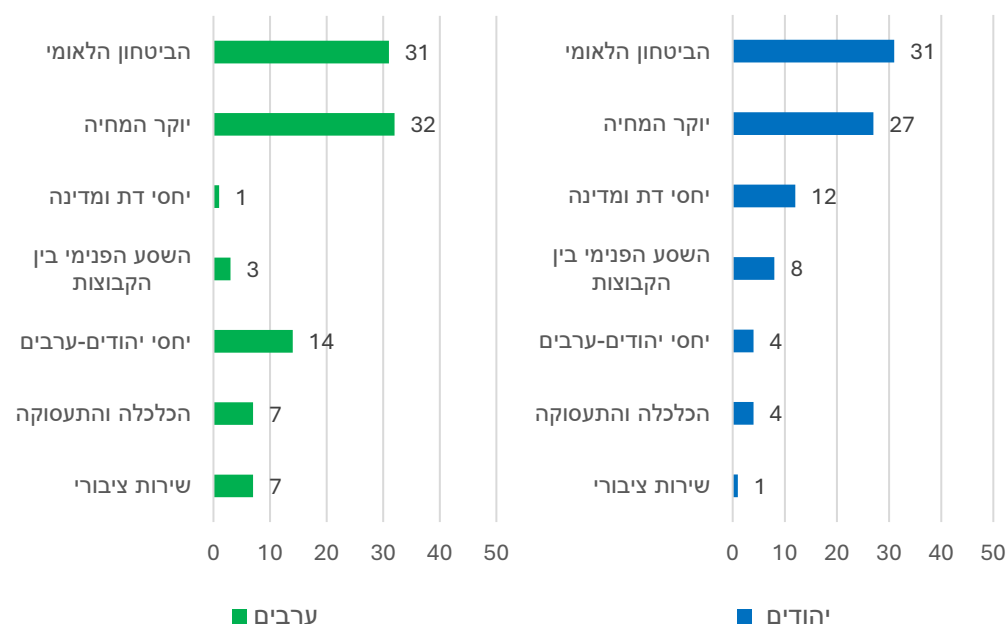
אוריינות פוליטית באה לידי ביטוי גם באופני התרגום של אוריינות זו לפעולה. שאלה זו עוסקת בהשתתפות בפעילות פוליטית כלשהי מתוך מאגר פעילויות שמקובל לייחסן להשתתפות פוליטית. הנתון הבולט ביותר בכל הפילוחים הוא השיעור הגבוה של המשיבים בכל הקבוצות המדווחים שלא השתתפו בכל פעילות פוליטית שהיא (תרשים 10.1). בחברה היהודית נמצאה השתתפות מסוימת, גם אם בשיעור נמוך יחסית, בהפגנות (18%) ובחתימה על עצומות (21%). בפילוח של החברה היהודית עלה כי הקבוצות הפועלות יותר בשתי הדרכים שלעיל הן חילונים, חרדים ודתיים. הקבוצה הבולטת בהיעדר השתתפות כמעט מוחלט היא המסורתית הדתיים (תרשים 10.2).

ג. עמדות בנוגע למצבה של הדמוקרטיה בישראל

הסקר נערך במאי 2026, על רקע הבחירות המתקרבות לכנסת ה-26. ההיערכות של השחקנים השונים לקראת הבחירות החלה. הצעירים והצעירות המצביעים בפעם הראשונה נשאלו בסקר זה גם שאלות ספציפיות ביחס לבחירות הקרובות, בכל הקשור לנושאים שעל הממשלה לעסוק בהם לדעתם, ההערכות את מצב הדמוקרטיה בישראל ומידת האמון שחשים כלפי פוליטיקאים ומפלגות בעת הזאת.

11. לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום?

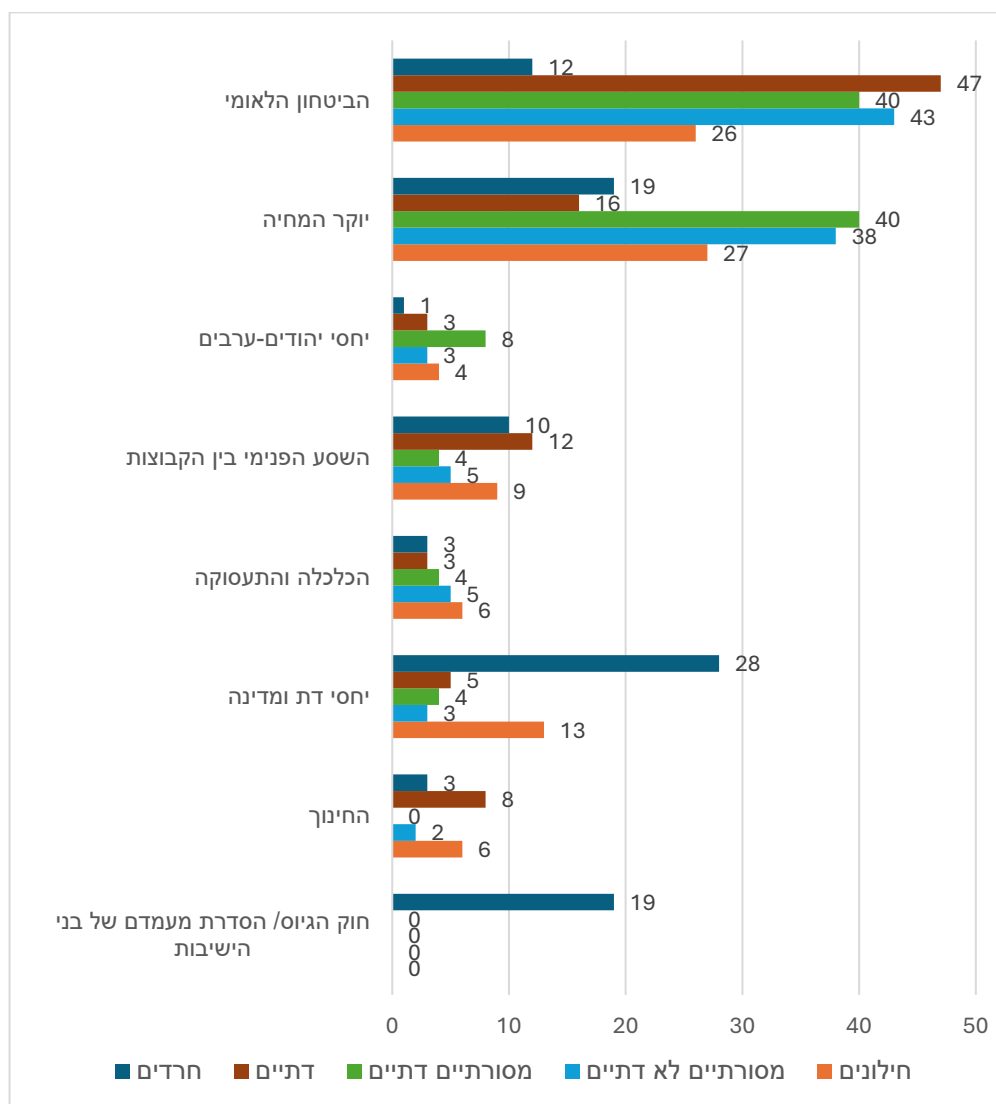
תרשים 11.1 – לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום? (%), יהודים וערבים

הערה: הנושאים בריאות ורווחה, חוק הגיוס, החינוך ואחר אינם מופיעים בתרשים (הופיעו בכלל הקבוצות בשיעור של בין 0% ל-5%).

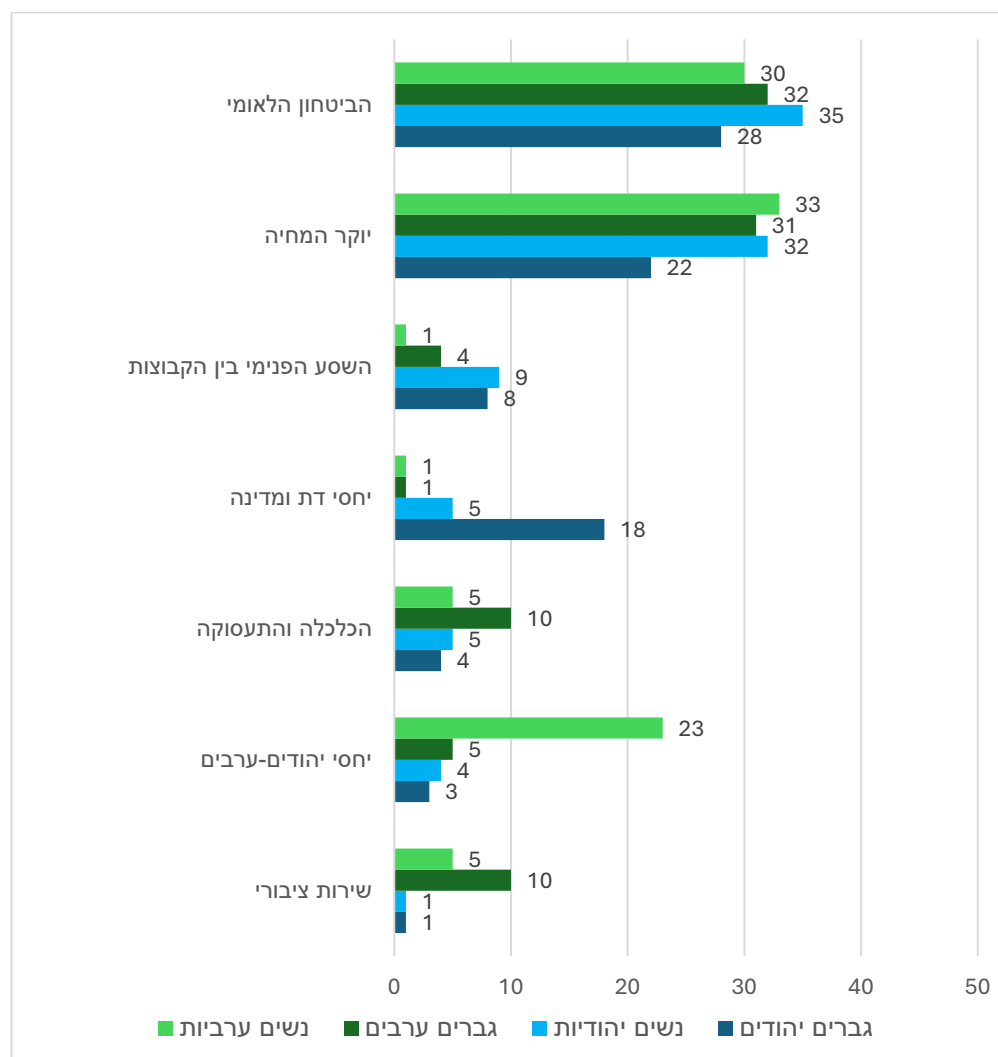

תרשים 11.2 – לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום? (% , יהודים, על פי מיקום על הרצף חרדים-חילוניים)

הערה: הנושאים בריאות ורווחה, שירות ציבורי ואחר אינם מופיעים בתרשים (הופיעו בכלל הקבוצות בשיעור שבין 0% ל-5%).

תרשים 11.3 – לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום? (% לפי מגדר ומגזר)

הערה: הנושאים בריאות ורווחה, חוק הגיוס, החינוך ואחר אינם מופיעים בתרשים (הופיעו בכלל הקבוצות בשיעור של בין 0% ל-5%).

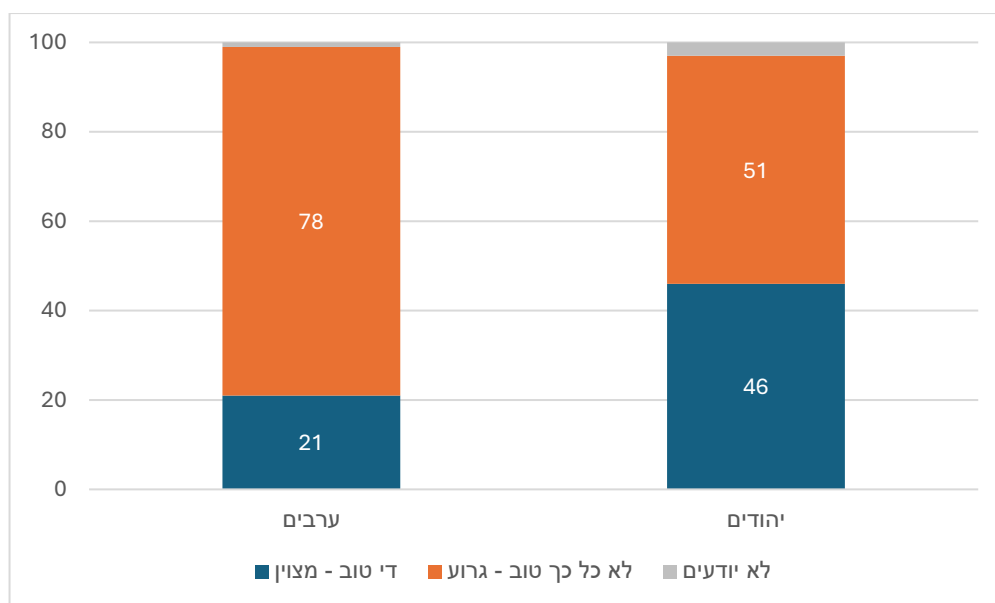
שני הנושאים הדחופים ביותר בעיני הצעירים בכל הפילוחים הם ביטחון ויוקר המחיה. כאשר מוסיפים לנושא יוקר המחיה את נושא הכלכלה והתעסוקה, מרכזיותם של שני נושאים אלו אף גוברת (תרשים 11.1). כן נמצא שסוגיית חוק הגיוס חשובה רק למשיבים החרדים. לנוכח השיח הציבורי הער בנושא זה ולנוכח הרלוונטיות שלו לאוכלוסיית הצעירים והצעירות, מפתיע שנושא גיוס החרדים אינו הנושא המרכזי (ראשון בחשיבותו או שני בחשיבותו) גם בקרב שאר הקבוצות בחברה היהודית. כאמור, הנושאים הביטחון הלאומי ויוקר המחיה קיבלו עדיפות רבה יותר בכל שאר הקבוצות. ממצא זה מתאים לנושאים שעמדו על סדר היום בעיני מצביעי פעם ראשונה במערכות הבחירות שהתקיימו מאז 2024 במדינות דמוקרטיות רבות, ומעבר להקשר הישראלי הוא משקף גם הקשר דורי גלובלי, המתאפיין בחשש ובחרדה גדולים בכל הקשור לאפשרות של בוגרים צעירים להבטיח את עתידם הכלכלי.

ממצא בולט נוסף הוא שיעור הנשים הערביות הגבוה שסימנו במקום השלישי בחשיבותו את נושא היחסים בין יהודים לערבים (23% לעומת 0%-8% בשאר הקבוצות) (תרשים 11.3). ניתן להסביר את הממצא הזה דרך מעמדן הייחודי של נשים ערביות, המצויות לעיתים בצומת של כמה מוקדי שייכות ומתח – היותן שייכות למיעוט לאומי בחברה

הישראלית והיותן נשים במסגרות מסורתיות יותר. מיקום זה עשוי להגביר את רגישותן להשפעת יחסי יהודים-ערבים על תחושת הביטחון, ההשתלבות והיציבות החברתית שלהן, במיוחד לנוכח תפקידן המרכזי של נשים בחברה, בהיותן מטפלות ונושאות באחריות לרווחת המשפחה (חילאילה ורודניצקי, 2025). לפיכך יש, ככל הנראה, לסוגיה זו השלכות ישירות על חיי היום-יום ועל המרחב האישי והקהילתי שלהן, והיא אינה רק סוגיה פוליטית.

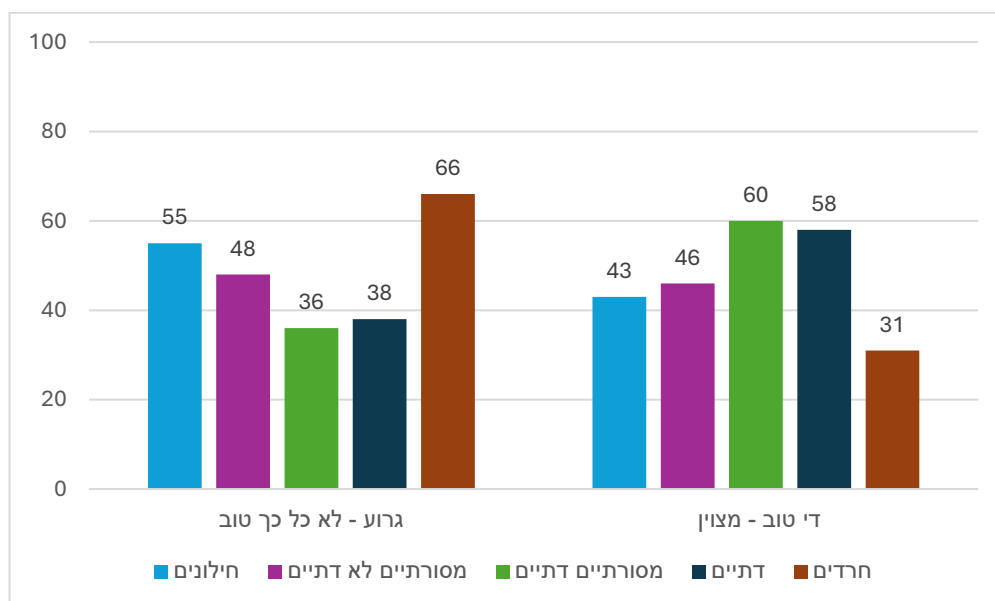
12. בסולם שבין 1 ל-4 (1=גרוע ו-4=מצוין), איך את/ה מעריך/ה את מצב הדמוקרטיה בישראל כיום?

תרשים 12.1 – בסולם שבין 1 ל-4 (1=גרוע ו-4=מצוין), איך את/ה מעריך/ה את מצב הדמוקרטיה בישראל כיום? (% ,יהודים וערבים)

הערה: 1%-6% בכלל הקבוצות השיבו לשאלה זו "לא יודעים".

תרשים 12.2 – בסולם שבין 1 ל-4 (1=גרוע ו-4=מצוין), איך את/ה מעריך/ה את מצב הדמוקרטיה בישראל כיום? (% ,יהודים, לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים)

בקרב צעירים ערבים וחרדים, מצב הדמוקרטיה בישראל מוערך כ"גרוע" עד "לא כל כך טוב" (78% מהמשיבים הערבים ו-66% מהמשיבים החרדים, לעומת 55% ומטה בשאר הקבוצות). ניתן לפרש את הממצא הזה דרך האופן שבו צעירים ערבים וחרדים חווים את יחס המדינה לזהותם הקבוצתית ולאורח חייהם. עבור רבים מהם הערכת מצב הדמוקרטיה אינה נובעת רק מהעקרונות המופשטים שלה, אלא גם מהשאלה עד כמה המדינה מכירה בצורכיהם הקבוצתיים ומאפשרת להם להשתלב בחברה בלי לפגוע בזהותם. כך, למשל, בקרב צעירים חרדים, מחלוקות סביב סוגיות כמו חוק הגיוס או מעמדה של השבת במרחב הציבורי עשויות לחזק תחושת איום על האוטונומיה הקהילתית ועל אורח החיים החרדי. בקרב צעירים ערבים, תחושות של אי-שוויון והדרה עשויות להשפיע השפעה דומה על תפיסת הדמוקרטיה ומשמעותה ועל מידת האמון במוסדות המדינה.

לסיכום, הממצאים מצביעים על תמונה מורכבת בנוגע לאופן שבו צעירים וצעירות, לקראת הצבעתם הראשונה בבחירות לכנסת ה-26, מבינים את משמעות ההשתתפות הפוליטית. חלק ניכר מהם רואים בהצבעה כלי ממשי להשפעה על המציאות הציבורית, כמו, לדוגמה, דרך להשפיע על קבלת החלטות, לעצב את עתיד המדינה, לבטא עמדות וערכים ולממש אחריות אזרחית בסיסית. עם זאת, לצד תפיסה זו נמצאו גם ספקנות ואף ניכור כלפי המערכת הפוליטית, המתבטאים בחוסר אמון בפוליטיקאים, בתחושת חוסר ייצוג ובערעור על היכולת של ההצבעה לייצר שינוי ממשי. סוגיית ההשתתפות והמעורבות הפוליטית, שהיא ייחודית במאפייניה לדור הזה, תואמת לתמונה הגלובלית: חשיפה רבה לתכנים ברשתות חברתיות, חוסר אמון בולט במפלגות המסורתיות, לצד הכרה בחשיבות ההשתתפות הפוליטית והרצון להשפיע דרכה.

במבט השוואתי בין צעירים יהודים לבין ערבים עולה כי נקודת המוצא המשותפת היא ההכרה בחשיבות ההצבעה בבחירות, אולם היא מתפצלת לדגשים שונים. בעיני צעירים יהודים ההצבעה היא בעיקר פעולה אינדיבידואלית של השפעה אזרחית בתוך המערכת הדמוקרטית הקיימת, מתוך תפיסה שהבחירות הן המנגנון המרכזי שלה. המוטיבציה להצביע מקורה בהקשר האישי – ביטוי ומימוש של זכות היחיד. בקרב צעירים ערבים, לעומת זאת, חשיבותה של ההצבעה מונעת יותר מרצון להשפיע על הקולקטיב, על החברה בכללותה, והיא מובנת בעיקר ככלי לייצוג פוליטי של החברה הערבית, להשמעת קול קבוצתי, לשינוי ולשיפור מעמד פוליטי וחברתי. עם זאת, בשתי הקבוצות ניכרות תחושות דומות של אכזבה מהמערכת הפוליטית וחוסר אמון בה, גם אם הן מנומקות ומנוסחות אחרת.

מניתוח הסקר עולה כי רבים מן הצעירים עדיין מחזיקים בתפיסה חיובית עקרונית של דמוקרטיה ושל השתתפות אזרחית, אך מתקשים לראות כיצד הן מתורגמות להשפעה בפועל. מכאן עולה פער ברור בין ההסכמה עם עקרונות הדמוקרטיה לבין האמון במוסדות ובשחקנים הפוליטיים האמורים ליישם אותם. בהיבט החינוכי, העובדה שרבים מהמשיבים רואים בהצבעה אמצעי להשפעה על המציאות היא הזדמנות חינוכית משמעותית לחיזוק הקשר בין אזרחות פעילה, מעורבות ציבורית והשתתפות של צעירים וצעירות בתהליכים דמוקרטיים.

מקורות

- חוג'יראת, סברין (2025, 11 בנובמבר). [הנשים הערביות מתקדמות, ההנהגה הערבית תקועה](#). ynet.
- חוג'יראת סברין (2026, 8 במרץ). חוגגים הצלחת נשים ערביות, אך חוסמים דרכן למוקדי הכוח. ynet.
- חילאילה, מוחמד ורודניצקי, אריק (2025). [שנתון החברה הערבית בישראל 2024](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- טהון אשכנזי, ענת (2026). [יום האישה הבינלאומי 2026: נסיגה במצב הנשים בישראל בצל מלחמה מתמשכת](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- פילר, ליטל, ומייסם סאלם (2024). [ניתוח מצב ייצוג הנשים ברשויות הערביות לאור תוצאות הבחירות המקומיות 2024](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- קניג, עופר (2026). [ייצוג נשים במערכת הפוליטית: סקירה לרגל יום האישה הבינלאומי 2026](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה, מקוון.
- רביצקי טור-פז, שלומית (2026). [עלייתו ונפילתו של חוק \[אי-\] הגיוס](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- רביצקי טור-פז, שלומית, ומרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות (2025). [סנקציות על חרדים משתמטי גיוס: סקר עמדות חרדים](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- רודניצקי, אריק (2022). [ניתוח הצבעת הציבור הערבי בבחירות לכנסת ה-25](#). המכון הישראלי לדמוקרטיה.